

Lidská práva ve výuce cizího jazyka pro právnický

Marie Šedová

Oddělení Centra jazykového vzdělávání na právnické fakultě už po několik let využívá inovačního programu Vzdělávací nadace Jana Husa, která nabízí katedrám a ústavům vysokých škol podporu pro jejich projekty aktualizace a zkvalitňování výuky. Po vynikající zkušenosti s projektem „Uprchlícké právo v kombinaci s cizím jazykem“, společně koncipovaným naším oddělením a katedrou mezinárodního a evropského práva PrF MU, který již třetím rokem patří k povinně volitelným předmětům bloku C vyučovaným v angličtině, jsme i tentokrát zvolili velmi nosnou a aktuální tematiku lidských práv. Projekt byl Vzdělávací nadací Jana Husa předložen na jaře minulého roku pod názvem „Internacionalizace a evropeizace práva: ochrana lidských práv, problematika migrace a uprchlictví v odborné jazykové přípravě pro studenty práva“ se záměrem jeho realizace ve čtvrtém semestru povinné výuky Jazyka I, a to v angličtině, němčině a francouzštině pro právnický. Chtěla bych se na tomto místě podělit o svou osobní zkušenost s přípravou a realizací projektu v jeho francouzské části.

Z přípravné fáze (shromažďování a studium odborné literatury, výběr článků z francouzských novin a časopisů, playba na vlnách internetu) vykrytalizoval materiál zpracovaný do podoby skriptu o rozsahu (zatím) 61 stran. Kromě pramenů (fr. ústava, zákony, judikatura) jsem jako základní literaturu zvolila publikace Y. Madiot: *Les droits de l'homme* (Lidská práva), J.-L. Mathieu: *Migrants et réfugiés* (Migranti a uprchlíci), A. Gandolfi: *Institutions internationales* (Mezinárodní instituce), doplněné ještě o *Guide de l'Europe des 15* (Průvodce po Evropské patnáctce) vzhledem k dopadům Schengenské úmluvy na azylovou politiku států Unie. Skriptum je rozvrženo do pěti lekcí, na které navazují přílohy (výběr z textů deklarací a úmluv). Historicko-filozofický úvod do tematiky lidských práv jsem zpracovala ve formě dvou textů (Pojem lidských práv v historii, Současné tendence ve vývoji lidských práv), dále jsem se zaměřila na uprchlické právo (Uprchlíci – právo mezinárodních úmluv a Uprchlíci ve francouzském právu), závěrečné téma je věnováno mechanismům mezinárodní ochrany lidských práv (Rada Evropy a její orgány, Evropský soud pro lidská práva a jeho judikatura). Struktura lekcí je obdobná, základní text doprovází otázky k jeho resumování, následuje opakování terminologických spojení a různá cvičení zaměřená na pochopení pojmů a schopnost reprodukovat, zdůraznění některých typických gramatických jevů (participia, slovesné vazby, trpný rod, užívání minulých časů) a autentické dokumenty (články, judikatura) ilustrující praktické dopady a aplikaci

v textech uvedených tezí. Závěrečný test znalostí klade ke každému tématu 2 – 3 orientační otázky. (Test byl přiřazen k zápočtovému testu za celý 4.semestr, studenti neměli příručku při vyplňování testu k dispozici, úspěšnost 91–100%).

Takto koncipovaná příručka se stala pro studenty francouzštiny pro právnický základním materiálem pro práci v druhé polovině čtvrtého semestru. Kromě toho měli studenti za úkol zpracovat formou seminární práce každý jeden případ posuzovaný Evropským soudem pro lidská práva, který pak prezentovali v závěrečné lekci (odevzdávali i v písemné formě). Práce měly dobrou úroveň a přinesly poměrně pestrou škálu témat (stížnost na umístění odsouzeného v nevhodné psychiatrické léčebně /Belgie/, nerespektování volby pohlaví u transsexuálů /Velká Británie/, neoprávněné věznění pro neschopnost splácet částku stanovenou soudem pro odsouzeného za šíření drog /Francie/, špatné zacházení tureckých policistů se zadrženým Kurdem, znemožnění spravedlivého soudního řízení před řeckou justicí).

Vlastní práce ve výuce byla díky přístupu studentů zajímavá a příjemná. Byla jich sice v minulém školním roce malá skupinka, takže se mohu jen těžko odvážit dělat z jejich vesměs kladného hodnocení obecné závěry o celkové úrovni připraveného programu, nicméně jak vlastní práce, tak vyjádření studentů v závěrečné evaluaci jsou pro mě velkým povzbuzením. Zařazení projektu do čtvrtého semestru, výběr témat, jejich zpracování a srozumitelnost označovali studenti jako vhodné až velmi vhodné, z dalších aktivit nejvíce vyhovovala většinou cvičení s praktickými případy a judikaturou, vítáno bylo i opakování terminologie. Mohlo by se zdát, že odborná terminologie v oblasti lidských práv není složitá a bylo by tedy možno předsunout práci s těmito tématy před techničtější disciplíny, jako je obchodní právo. Avšak pochopení celkové problematiky, která jak svým univerzálním obsahem, tak působností institucí náleží do oboru mezinárodního práva, vyžaduje nejen znalost pojmů a mechanismů domácího práva, ale také jistou vyspělost a zralost myšlení, ke které studenti postupně od začátku studia dospívají.

Samozřejmě je ještě mnoho věcí, které si mohu přát k naplnění celkového pocitu uspokojení. Nejprve budu muset aktualizovat závěrečné téma a zohlednit změny v řízení před Evropským soudem pro lidská práva, ke kterým došlo přijetím protokolu č. 11 k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Mou další snahou bude provést konečnou redakci skriptu před jeho zařazením do edičního plánu

tak, aby mohlo být v letním semestru k dispozici studentům dalšího ročníku. V mých představách je rovněž pozvání francouzského odborníka a jeho zapojení do některého ze seminářů. Mým nedostižným vzorem v tomto ohledu je kolegyně dr. Šopová, které se mimo jiné podařilo na oddělení přivést odborníky z univerzit v Manchesteru a Aberystwythu. Vděčím jí také za podporu a inspiraci a ochotu kdykoli přispět radou ze svých bohatých zkušeností.

Co říci na závěr? Nelze než vrátit se na začátek a vyjádřit uznání Vzdělávací nadaci Jana Husa, která svými grantovými programy inspiruje učitele k tomu,

aby mobilizoval svoje inovační schopnosti a soustředěně pracoval na zdokonalování náplně svých předmětů. Forma dílčích konkrétně orientovaných projektů je velmi vhodná, jak z hlediska koncentrace, tak i z hlediska finančních nákladů, které je možno přesněji odhadnout. Štafetu úspěšných cursus innovati od letošního roku převzal Higher Education Support Program. Vzdělávací nadaci Jana Husa patří dík za trvalou podporu rozvoje vzdělávání v humanitních a společenskovedních oborech. Účast odborné jazykové přípravy pro právníky v těchto programech by se mohla stát dobrou tradicí.